

Marraskuinen matka Viipuriin ja Johannekseen

Pimeässä ja sateissa aamussa lähdimme matkaan kohti Viipuria. Tällä kertaa ei tarvinnut poiketa Helsinkiin, joten aika lyheni jonkin verran. Karhulasta saimme viimeiset matkustajat, ja niin Pirkko pääsi kertomaan meille talvisodan tapahtumista Johanneksessa, mm. evakuoinnista. Saavuimme Suomen ja Venäjän tulleihin ainoana linja-autona ja selvisimme ripeästi tullimuodollisuuksista. Venäjällä aika on meitä tunnin edellä, joten iltapäivä oli jo pitkällä, kun vihdoinkin Viipurin linnan tuttu, valkoinen Pyhän Olavin torni tervehti meitä. Hotelli Viipuri sijaitsee hyvällä paikalla keskustassa. Kävelymatkan päässä ovat kaikki tärkeimmät tutustumiskohteet.

Tali-Ihantalan muistomerkillä Pirkko Kanervo (vas.) ja Liisa Katajainen. Kuva: Terhi Reponen

Aurinkoinen Johannes ja muistomerkit

Nopeimmat kiihkeitävät ostoksille, mutta useilla alkoi matkaväsymys painaa ja pienet unet olivat nyt paikallaan. Kokoonnuimme juhlapäiväilliseksi hotellin ruokasaliin. Pöydät olivat kauniisti katetut ja koristellut joulun värein. Iltapäivästä lähtien vielä yhdessä hotellin baarissa. Seuraavana aamuna lähdettiin Johannekseen. Ilma oli vaihtunut pienen pakkaseen ja Johanneksessa paistoi aurinko. Talvisodan syttymisestä oli kulunut 80 vuotta. Kirkonmäellä olevalle 1992 vihitylle muistomerkille seuran puheenjohtaja **Janne Aso** laski seppeleen. Korkea aita ympäröi aluetta, joten me muut katsoimme parhaaksi pysytellä maantiellä. Ainut aidanraosta ennenkin puikahtanut oli **Riitta**, joka syytti kynttilän ja otti valokuvan muistoksi. Jatkosodan sankarivainajien muistomerkki tien toisella puolella sai kynttilät.

Kirpeässä pakkasessa kävelimme reippaasti uudelle hautausmaalle 1999 vihitylle talvisodan sankarivainajien (49) ja Johanneksen seurakunnan jäsenten muistomerkille. Liedon punaisesta graniitista veistetty kivipaasi sai juurelleen kynttilöitä ja seppeleen sinivalkoisin nauhoja. Kokoonnuimme yhteiskuvaan muistomerkkin äärelle. Tullessamme hautausmaalle ohitimme kynttilät kädessä seisovan saattojoukon. Siunattava vainaja lepäsi avoimessa arkussa. Ortodoksinen pappi oli parhaillaan suorittamassa siunausta. Ortodokseilla vainajan siunaaminen ennen hautausta poikkeaa monella tavalla meidän luterilaisten tavasta. Kiiruhdimme takaisin ja poikkesimme kahville. Kävimme Johanneksen torilla ja kaupoissa. Paluumatkalla pysähdyimme Viipurissa tutussa pellavakaupassa. Iltapäivällä oli aikaa käydä ostoksilla. Jotkut kävivät ihailmassa Viipurin taidemuseon näyttelyjä, ja **Leevi** oli

löytänyt tiensä kirkon joulukonserttiin. Kaupungilla vallitsi varsin liukas keli. Pienellä kadulla oli myymälä, jonka ulkopuolella oli kaksi kissoja esittävää patsasta. Sisällä loikoili kaksi muhkeaa rotukissaa.

Pyöreän tornin jouluihin ruokailu

Pyöreän torniin mentiin ja sieltä tultiin myös takaisin bussilla. Historiallisen Pyöreän tornin suojissa nautittiin jouluruokaa illalla. Joulukinkku tosin ei ollut perinteistä, vaan keitettyä pehmeää possua. Glögi lämmitti mukavasti ja ruokailun lomassa kuuluminen vaihtoi kävi luontevasti. Ryhmämme lisäksi salissa ei ollut kuin yksi paikallisista henkilöistä koostuva seurue. Parin tunnin kuluttua olimme valmiit siirtymään oman hotellin baariin iltapäivä jatkaa. Ikkunasta katsoen kaupunki näytti jouluiselta hyvin valaistuna ja korkeimpana kohosi linnan valaistu torni.

Tali-Ihantalan jatkosodan taistelujen muistomerkki

Sunnuntaiaamuna jäi vielä aikaa ostoksille. Liukkailla kaduilla oli vaikea pysyä pystyssä. Vihdoinkin kuljettaja oli saanut auki jäätyneet luukut ja matkatavarat saatiin mukaan. Kohteena oli nyt Tali-Ihantalan jatkosodan taistelujen muistomerkki. Jouduimme jonottamaan kapealla tiellä siltatöiden takia. Meitä ennen oli muistokivelle ehtinyt jo yksi bussi ja tietysti paikallinen kauppias alkoholia myymässä. **Pirkon** pitäessä seppelettä **Liisa** kertoi taistelusta ja kahdesta siihen osallistuneesta rykmentistä. Suomalaiset sotilaat saksalaisten avustamina puolustivat isänmaatamme ja vapauttamme valtavan suurta puna-armeijaa vastaan. Suomen armeijan vahvuus tässä taistelussa oli 50 000 sotilasta ja vastassa oli neuvostoliittolaisia 150 000. Taistelua pidetään Pohjoismaiden suurimpana mitä koskaan on käyty.

Sotilaiden kertomusten mukaan taistelu oli yhtä tulihelvettä. Taistelua käytiin 25.6.-9.7.1944. Heinä-kesäkuun vaihteessa taistelut olivat kiivaimmillaan ja tilanne oli veitsenterällä. Kiivain taistelu käytiin 3.7. Maaselän kannakselta siirrettiin paikalle vahvistukseksi rykmentit JR12 ja 1/JR35. Jälkimmäinen oli koottu varsinaissuomalaisista miehistä ja heitä komensi majuri **Paavo Kairinen**. Heidät liitettiin 6. divisioonaan, jota komensi kenraalimajuri **Einar Vihma**. Kunniakkaaseen JR35-kranaatinheitinkomppaniaan kuului useita johannekselaisia miehiä. Oma isäni **Walfrid Katajainen** oli heidän joukossaan. Tapahtui ”Ihantalan ihme”: sekä torjuntavoitoilla että hyökkäyksillä pystyttiin pysäyttämään vihollinen, joka oli kalustoltaan ja sotilasmäärältään ylivoimaisen suuri. Kesällä 1944 tämä JR35 nousi Suomen armeijan maineikkaimpien rykmenttien joukkoon. Taistelemalla Suomen vapaus pelastettiin. Kenraalimajuri Vihma oli yksi tämän sodan uhreista. Muistopuheeni lopuksi toivoin, että sodat kauheine seurauksineen loppuisivat maailmasta ja rakas isänmaamme, pieni, sitkeä ja urhoollinen Suomi saisi ikuisesti säilyttää vapautensa ja itsenäisyytensä. Isäni sotilaspassin sotilasvalasta luin vielä seuraavan katkelman: ”Komennuskunnasta, laivastasta tai lipusta, johon kuulun, en luovu, vaan aina olen käskettäessä ja niin kauan kuin minussa henkeä ja voimaa on, sitä vakavasti ja miehekkäästi seuraan ja suojeleen aina viimeiseen veripisaraan asti.” Taistelut päättyivät rauhansopimukseen 19.9.1944. Tänä vuonna siitä on kulunut 75 vuotta. Pirkko laski seppeleen muistokiven juurelle kynttilöiden viereen. Sinivalkoisissa nauhoissa oli teksti ”Tali-Ihantalan sankareita kunnioltaan. Johannes-Seura ry”.

Kotimatka sujui tuttujen pysähdyspaikkojen kautta. Kerroin vielä matkustajille seuran loppuvuoden ja ensi vuoden tapahtumista. Toivotan kaikille matkustajille ja lukijoille rauhallista joulua ja onnellista uutta vuotta! Kiitos kaikille matkoille osallistuneille ja kiitos Vistamatkoille hyvästä yhteistyöstä!

– Liisa Katajainen –

TÄSSÄ LEHDESSÄ:

Linnan juhlat ja Johannes

s. 3

Talvisodan tapahtumia

s. 3

Petroskoin oppia

s. 4-5

Joulumuistoja Johanneksesta

s. 7

Janne Aso laski seppeleen Johanneksen kirkon muistomerkille. Kuva: Riitta Kukkonen

Matkalaiset uudella hautausmaalla. Kuva: Liisa Katajainen

Päätoimittajan kynästä

Johannekselaisen päätoimittaja **Hannu Rastas**

Syntymäpäivän ilta

Johannes-Seura on viettänyt juhlavuotta, joka nousi näkyvimmin esiin kesän Johannesjuhlassa. Seuran virallinen syntymäpäivä on 6.12.1949 eli seitsemäs vuosikymmen täyttyi muutamia päiviä sitten. Oli luonnollista kutsua ystävät ja yhteistyökumppanit juhlahetkeen kirkkaaseen kesäaikaan seuran perinteisimpään tapahtumaan. Nykyinen joulukuu on kirjavanaan vapaita tai puolipakollisia menemisiä – syntymäpäivän vietto jäisi helposti sivurooliin. Näin lehden palstoilla sen sijaan on mahdollista pysähtyä katsomaan tarkemmin tuota liikkeellelähtöä. Siihen iltaan meidän kannattaa eläytyä omin miettein vaikka joulunpyhien keskellä. Tuona iltana alettiin rakentaa pidempää ja kestävämpää polkua kuin ehkä kukaan paikalla olleista osasi arvella.

Tapahtumien näyttämöksi oli valittu Paimion Tillintupa. Yhteensattumien vuoksi kokousväki joutui kuitenkin siirtymään kohtuullisen lähellä olleelle Ylävistan kansakoululle. Oli siis itsenäisyyspäivän ilta. Paikalla oli 45 osallistujaa, jotka tulivat pääosin neljästä johannekselaisten sijoituskunnasta. Laaja perusta tuli havainnollisesti esiin, kun katsoo illan päähenkilöitä. Koollekutsujana toimi Heimo Heimola Paimiosta, kokouksen puheenjohtajana Lauri Airikka Piikkiöstä ja sihteerinä Eino Raininko Liedosta. Kokous päätti yksimielisesti perustaa johannekselaisten pitäjäseuran, jonka toimintasuunnitelmaan listattiin jo samassa yhteydessä Johannes-juhlan järjestäminen, kotiseututyö, mahdollisen oman lehden julkaiseminen sekä johannekselaisen kansallispuvun valmistaminen. Suunta oli siten alusta alkaen vahva ja selkeä. Jo seuraavan helmikuun johtokuntakokouksessa näitä kaikkia keskeisiä tavoitteita vietiin käytännön toteutukseen. Johtokuntaan valittiin täysi tusina jäseniä, heistä kolme oli naisjäseniä ja alueellinen kattavuus oli otettu huomioon.

Oma pitäjäseura haluttiin perustaa yhdistäväksi voimaksi. Samalla on syytä muistaa, että perustajien henkilökohtainen tahtotila on edellyttänyt ja osoittanut voimaa jo itsessään. Elettiinhän edelleen vaikeita uudisrakentamisen vaiheita, säännöstelyn ja vain asteittain väistyvän materiaalsen niukkuuden oloja. Paljon oli pitänyt saada jo aikaan, mutta paljon oli omilla uusilla tantereilla vielä tekemistä. Silti ajatukset ja voimat riittivät yhteisiin asioihin. Meillä ei valitettavasti ole säilyneenä perustajien tarkkaa nimiluetteloa. Tämänhetkisen tiedon mukaan vain Rauha Jorosella on osallistujana henkilökohtaiset muistikuvat tuosta syntymäpäivän illasta. Kaikkia tuolloin paikalla olleita muistakaamme tässä ajassa, tehty työ on pohjustettu hyvin tavoittein ja vahvoin päätöksin.

Vuosikymmenen viimeinen

Kädessäsi on tämän vuosikymmenen viimeinen Johannekselainen. Seuraavassa lehdessä opettelemme uutta lukusarjaa 2020. Loppusyksy on ollut lehden toimittamisen kannalta suurta epätietoisuuden aikaa. Marraskuun lehti putkahti painosta postin haltuun yhtä työpäivää ennen kuin lakko pysäytti jakelun lähes kokonaan. Kun joulukuun lehteä alettiin kehittää, ei ollut vielä käsitystä siitä, ehtiikö edes tuo valmis lehti joulupöytyiin. Toimikunnan kokoontuessa lakko oli juuri päättynyt ja uskalsimme toivoa myös joulukuisen lehden pääsevän ajoissa perille. Täysin varmoja emme olleet ja aika näyttää miten kuormat kulkevat. Toiveikkaasti kuitenkin toivotan rauhallista joulun aikaa ja hyvää tulevaa vuotta sekä vuosikymmentä. Samalla parhaat kiitokset tämän vuoden toimista lehden hyväksi.

Toivotamme Johannekselaisen lukijoille ja jäsenillemme rauhallista joulua ja hyvää uutta vuotta!

– Johannes-Seura ry –

Aineiston toimittaminen

Aineiston toimittamiseen on käytettävissä useita eri vaihtoehtoja. Mieluiten otamme vastaan valmiiksi sähköiseen muotoon tehtyä aineistoa eli sähköpostilla toimitettua, mutta kaikki perinteiset menettelytavat ovat edelleen myös käytössä. Sähköpostilla aineiston voi lähettää osoitteeseen hannu.rastas@dlc.fi tai johannesseura@elisanet.fi. Muussa muodossa olevat aineistot Johannes-Seuran toimistoon Kaarinan Piikkiössä, osoite: **Johannekselainen**, Toimitus, Myllytie 1, 21500 PIIKKIÖ.

Pyydämme toimittamaan aineiston seuraavasti:

Tammi-helmikuun numeroon aineisto viimeistään 15.1. (painopv 30.1.). Lehti lähtee jakeluun suoraan kirjapainosta. Jos aineiston toimittamisesta on kysyttävää tai ilmenee häiriöitä jakeluaikataulussa, ottakaa yhteyttä lehtitoimikunnan jäseniin.

– Lehtitoimikunta –

Kuolleita

Arvo Ilmari Haapasalo Johanneksen Päätilästä kuoli 16.10.2019 Kaarinassa. Hän oli syntynyt 30.5.1927. Isää ja pappaa kaipauksella muistaen Leena, lastenlapset perheineen sekä muut sukulaiset ja ystävät.

Eila Kyllikki Huunonen o.s. Kaiti kuoli Turussa 8.9.2019. Hän oli syntynyt 15.1.1927 Johanneksessa. Siunattu läheisten läsnä ollessa.

Martti Juhani Muuriaisniemi kuoli Kaarinassa 1.12.2019. Hän oli syntynyt 11.11.1932 Johanneksen Villinsaaressa. Kaipaamaan jäävät sisko ja veli perheineen sekä muut sukulaiset ja ystävät.

Rauha Matilda Sammal o.s. Koso kuoli 16.10.2019 Turussa. Hän oli syntynyt 17.6.1927 Johanneksessa, Vaahtolassa. Kiittäen muistavat Pertti ja Tuulia, Markku perheineen, Matti perheineen, Päivi, Pasi perheineen, Sauli ja Tuija, Mikko perheineen, Maria perheineen sekä muut sukulaiset ja ystävät.

Huomionosoitus

Armas Janssonille Johannes-Seuran ansiomitali

Seuran pikkujoulujuhlassa Pontelassa **Armas Janssonin** rintapieleen kiinnitettiin seuran ansiomitali kiitokseksi hänen pitkäaikaisesta toiminnastaan johannekselaisuuden ja karjalaisuuden hyväksi. Armas on erittäin monien vuosikymmenien ajan soittanut haitariaan seuran eri tilaisuuksissa. Hänellä on ollut oma yhtye Janssonin Pelimannit ja hän on myös musisoinut Johannes Pelimanneissa ja Fyyrkantin Pelimanneissa. Sydämelliset onnittelut Armakselle kaikilta johannekselaisilta ja hyvän haitarimusiikin ystävilä. Toivottavasti haitarisi ei vielä joudu nurkkaan, vaan saamme edelleenkin kuulla soittoasi!

– Liisa Katajainen –

Itsenäisyys

Sain olla mukana Turun Karjalakuoron Emme saa unohtaa – 80 vuotta evakkoon lähdöstä -muistokonsertissa. Tehtäväni oli laulujen lomassa toimia kertojana talvi- ja jatkosodan tapahtumista. Tehtävää varten kertosin kohtuullisen määrän sotakirjallisuutta. Kansa taisteli, itsenäisyys säilyi. Me sodan jälkeen syntyneet saamme olla paljosta kiitollisia menneille sukupolville.

Sota-ajoista lukiessani isoäitini Hilda Sailolan muistelukset evakkoonlähdestä tulivat koskettavan lähelle: ”Hämeenlinnan kirkos meit otettii korkiast vastaa. Maaherra tuli sinä iltan meit evakkoi katsomaa ja toivotti tervetulleiks. Se ilta on säilynt miu muistissain nii kauniin, sai painaa pään rukouksee, siin tuns olevaan nii lähel Jumalaa ja väsyneen levähtää. Kotikirkost tulliit monet muistot mielee. Sama Jumala olet täälläkii rukouksis ja johdatat meitä. Sinä iltan soitettii urkui ja lauletti monia virsiä ja hengellisiä lauluja. Se ilta oli itsenäisyyspäivän aattoilta.”

Mitä näitä vanhoja muistelemaan, antaa menneiden olla menneitä? Ehkei näin. Moni on todennut: ”Kansa, joka ei tunne historiaansa, ei voi rakentaa tulevaisuuttaan.” Sotien aika on ollut raskas koko kansalle, ei vain evakkoon joutuneille. Nykyinen hyvinvointi on ollut mahdollista vain siksi, että silloin taisteltiin ja selvittiin. Kaupan hyllyltä ei tällaisia asioita saa. Kaikki on vaatinut kovia ponnisteluja, emmekä saa sitä unohtaa.

Maailmassa kuohuu edelleen: kuulemme kaiken aikaa sodista ja levottomuuksista. Unohtumattomasta talvisodasta on 80 vuotta ja rauhan aikaakin on piisannut jo 74 vuotta. Me saamme rukoilla, että Jumala siunaisi edelleen Suomea, antaisi lisää rauhan vuosia ja johdattaisi meidän jokaisen tietä.

Jumala siunatkoon niin sinua kuin Suomen maata ja kansaa tämänkin adventin aikana!

– Veikko Sailola –
Vahdon kappalainen

Tule seimen luo

*Joulun lapsi, kultahapsi,
seimen oljilla nukkuu.
Ulkona yössä pahan voimat on työssä
ihmiset synteihin hukkuu.*

*Maan taivahan Luoja, elämän suoja,
sielujen kuoleman esti.
Oman poikansa antoi, joka ristin kantai,
kiusaukset ja kuoleman kesti.*

*Se päivä ei vielä jollon kärsimystiellä
Vapahtajamme valvoo.
Nyt joulu on vasta.
Nyt neitsyen lasta taivas ja maakin palvoo.*

*Isä juhtien talliin, poikansa kalliin
soi syntyä ihmiseksi.
Minut synneistä päästi, kadotuksesta säästi
valtakuntansa perilliseksi.*

*Tule seimen luo, siellä lapsonen tuo
kahden vuosituhannen takaa,
meille rauhansa antaa, meidän taakkamme kantaa
meille armolahjansa jakaa.*

(Johannekselainen 12-1966)

Runon kirjoittajan **Impi Helena Haltian** syntymästä tuli kuluneeksi sata vuotta 1.8.2019. Impi Haltia toimi mm. Johannekselaisen toimitussihteerinä v. 1964-1983, seuran sihteeri-taloudenhoitajana 1964-1980. Sota-aikana hän palveli muonituslottana rintamalla.

Syntymäpäivänä kunnioitimme ja muistelimme Impi Helenaa sinivalkoisin kukin hänen haudallaan Paimiossa.

– Veli ja sisarusten lapset –

Tapahtumakalenteri

2020

JOULUKUU

16.12. Joulukahvit klo 12-17 Johannes-Seuran toimistolla.

TAMMIKUU

26.-27.1. Johannes-Seuran perinteinen talviristeily Turku-Tukholma-Turku. Tarkemmat tiedot sivulla **8**.

TOUKOKUU

29.-31.5. Kotiseutumatka Johannekseen.

Johannes-Seuran toimiston aukioloajat Joulukuu

MA 16.12.	Joulukahvit klo 12-17
KE 18.12.	 klo 12-17
LA 21.12.	klo 11-15

2020 Tammikuu

LA 4.1.	klo 11-15
KE 8.1.	 klo 12-17
KE 15.1.	 klo 12-17
KE 15.1.	 klo 12-17
KE 22.1.	 klo 12-17
KE 29.1.	 klo 12-17

Helmikuu

LA 1.2.	klo 11-15
KE 5.2.	 klo 12-17
KE 12.2.	 klo 12-17
LA 15.2.	klo 11-15
KE 19.2.	 klo 12-17
KE 26.2.	 klo 12-17

Matkalla lähellä ja kaukana, töissä tai lomalla

Lokakuinen Petroskoi

Kuvat: Riitta Jytilä

Riitta Jytilä toimii tutkijatohtorina Turun yliopiston Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitoksella, alanaan kirjallisuustieteet ja kirjoittaminen. Jytilä vietti lokakuussa 2019 kaksi viikkoa Opetushallituksen lähettämänä Petroskoissa, Äänisen länsirannalla. Siellä hän opetti suomalaista nykykirjallisuutta Itämerensuomalaisten kielten laitoksella. Toimitus kyseli äitinsä kautta Tikkalan Hörkkö-sukuun liittyvältä Riitalta Petroskoin kuulumisia.

Riitta Jytilä Petroskoin musiikkiteatterin aulassa.

Mistä tässä työmatkassa oli kyse, miksi juuri Petroskoi valikoitui opetusvierailusi kohteeksi?

Opetushallituksen tehtävänä on vahvistaa suomen kielen ja kulttuurin asemaa muualla kuin Suomessa toimivissa yliopistoissa. Opetushallitus lähettää suomen kielen ja kulttuurin opettajia ulkomaille sekä hoitamaan pidempi-ajaisia lehtorin ja professorin tehtäviä että lyhyemmille opetusvierailuille. Itse lähdin Petroskoihin opettamaan intensiivikurssin suomalaista nykykirjallisuutta: kaksi viikkoa ja kaksikymmentä tuntia. Kurssini kolme isoa teemaa olivat yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus, sukupuolten tasa-arvo sekä historian ja menneisyyden käsittely, jotka kaikki ovat keskeisiä aiheita suomalaisessa nykykirjallisuudessa.

Suomen ulkopuolella sijaitsevat yliopistot hakevat itse Opetushallituksen kautta sopivaa vierailijaa, ja Petroskoin valtionyliopiston Itämerensuomalaisten kielten laitokselle etsittiin suomalaisen nykykirjallisuuden asiantuntijaa. Lehtori Maria Kazakova opettaa laitoksella suomen kieltä ja kirjallisuutta, mutta nimenomaan suomalaisen nykykirjallisuuteen perehtynyttä tutkijaa kaivattiin vahvistamaan laitoksen kirjallisuuden opetusta.

Karjalan tasavallan pääkaupunkiin Petroskoihin on Helsingistä 700, Joensuusta 300 km — miten sinne matkustit ja mikä on siellä teiden todellinen kunto nykyisin?

Matkustin junalla Turusta Helsinkiin sekä Helsingistä Joensuuhun. Matka jatkui taksilla Joensuun rautatieasemalta Petroskoihin. Juna oli puolitoista tuntia myöhässä, mutta kuljettajani Sergei oli nimikyltin kanssa asemalla vastassa. Taksilla matka taittuu muutamaa tuntia nopeammin kuin bussilla, reilussa viidessä tunnissa. Joensuun ja Petroskoin välillä kulkee ainakin yksi bussiyhteys päivittäin, ja paluumatkan teinkin aamulla klo 6 lähtevällä bussilla.

Paluumatka takaisin kotiin Turkuun kesti kaikkiaan 17 tuntia.

Tiet olivat hyvässä kunnossa ja taksikuskien mukaan teiden kuntoon onkin Venäjällä panostettu, ainakin tällä tieosuudella. Valtateiden laatu on parantunut viime vuosina, kun valtio on alkanut rahoittaa teiden kunnostusta.

Opetuspaikkasi Petroskoin valtionyliopistossa?

Itämerensuomalaisten kielten laitos Petroskoin valtionyliopistossa kuuluu filologiseen tiedekuntaan. Laitoksella on kaksi opintolinjaa, joista opiskelija voi valita: suomen ja englannin opintolinja sekä suomen, karjalan ja vepsän opintolinja. Opiskelijat voivat suorittaa alemman kandidaatin tutkinnon (4 vuotta), mutta myös vertailevan kielitieteen maisteriohjelmassa on mahdollista opiskella suomea. Opiskelijoita laitoksella on tällä hetkellä noin sata.

Miten suomalaisuus näkyy Petroskoissa yleisesti?

Suomenkielisistä lehdistä ilmestyvät Petroskoissa Karjalan Sanomat, Carelia-aikakauslehti sekä Kipinä-lastenlehti. Karjalan Sanomat ilmestyy kerran viikossa. Carelia-aikakauslehti ilmestyy kuudesti vuodessa: kaksi kertaa suomenkielisenä Careliana, kaksi kertaa karjalaksi Taival-nimisenä erikoisnumerona sekä kaksi kertaa vepsänkielellä. Kipinä-lehti ilmestyy neljästi vuodessa. Lehdet ovat hyvin edullisia, Carelia alle pari euroa numerolta. Lisäksi Petroskoissa ilmestyy karjalankielinen Oma mua (viikkolehti) ja vepsän- ja venäjänkielinen Kodima (kuukausilehti). Karjalaisilla, suomalaisilla ja vepsäläisillä kaikilla on yhteisenä tavoitteena oman kielen ja kulttuurin säilyminen tässä globalisoituvassa maailmassa. Karjalan tiedekeskuksen professori Irma Mullonen kertoi, että kommunikaatioyhteyden säilyminen monikielisessä yhteiskunnassa on kuitenkin vaikeaa. Venäjänkielisillä on omat informaatiokanavansa, eivätkä he pysty seuraamaan keskusteluja, joita suomenkielisissä ja karjalankielisissä

lehdissä ja tv-kanavilla käydään mm. näiden kielten ja kulttuurien asemasta. Informaatio kulkee siis kahdella tasolla, jotka eivät välttämättä kohtaa.

Venäjän kieli oli vallitseva kaikkialla missä liikuin. Muutamissa Tripadvisorin suosittelemissa paikoissa oli englanninkielinen ruokalista tai yksi henkilökunnan edustaja, joka osasi muutaman sanan englantia. Suomen kieleen en yliopistoa lukuun ottamatta törmännyt, ja sain käsityksen, että suomea ei yleisesti puhuta enää juuri lainkaan. Varmistusta tähän sain professori Irma Mulloselta, joka totesi sekä karjalan että suomen aseman heikkenevän vuosi vuodelta. Suomea korkeakoulutuksen kieleksi ei vaalita eikä sen jatkuvuutta taata. Syynä suomen kielen hiipumiseen on Mullosen mukaan valtiollisen tuen puute: kiinnostusta ja halua suomen säilyttämiseen ei riitä. Peruskoulussa suomi ei kuulu niihin ulkomaisiin kieliin, joista voi suorittaa ylioppilastutkinnon. Tämän vuoksi myös suomen opetuksen määrä on niukka: oppitunteja ja kouluja, joissa suomea opetetaan, on vähän. Suomenkielentaitoisten henkilöiden työpaikkojen määrä on supistunut, kun kansainvälinen liiketointi siirtyy pois Venäjältä. Esimerkiksi suomalaiset rakennusfirmat, jotka käyttävät suomenkielisiä tulkkeja, ovat lähenteet pois Venäjältä.

Kuitenkin suomalaisuus ja suomen kieli näkyvät monella tavalla Petroskoissa. Viimeisenä Petroskoin päivänäni alkoi suomalaisen elokuvan viikko, jolloin esitettiin Mika Kaurismäen uusi elokuva Mestari Cheng, venäjäksi dubattuna. 11.–17.11.2019 järjestettiin suomalainen viikko, jossa suomen kieltä, musiikkia ja taidetta nostettiin esiin ja

tehtiin näkyväksi. Tapahtuman järjesti Suomen Kielen Keskus Karjalan tasavallassa eli Tatjana Islamajeva.

Mullosen kertoman mukaan myös karjalan kielen asema on surkea. Karjalaa on puhuttu ennen kaikkea maaseudulla, ja kun kylät kuolevat ja ihmiset muuttavat kaupunkeihin, tahtuu myös kielellistä sulautumista.

Jytilä vieraili Karjalan Sanomien toimituksessa (josta lehtikansikuvat). Jytilän haastattelu julkaistiin Karjalan Sanomien numerossa 42 (30.10.2019).

Karjalan kansallinen teatteri Petroskoissa on koko Venäjän ainoa suomenkielinen teatteri.

Petroskoi on alkuperältään venäläinen kaupunki eikä karjalan kielellä ole valtiollista asemaa, se on ainoa suomalais-ugrilaisista kielistä, jolla ei ole, on vain hallinnollinen yksikkö. Virallistamista on yritetty 1990-luvulta alkaen Neuvostoliiton romahdettua, mutta se ei ole mennyt läpi.

Petroskoin kansallinen teatteri on vuonna 1932 perustettu ainoa suomenkielinen teatteri koko Venäjällä. Vierailuni ajoittui sopivasti **Sirkku Peltolan** uuden näytelmän ‘Mummun saappaassa soi fox’ ensi-iltaan. Esityksessä puhuttiin pääosin suomea ja suurin osa yleisöstä näytti kuuntelevan esitystä kuulokkeilla, sillä se tulkattiin simultaanisti venäjäksi. Esitys hyödynsi monikielisyyttä, ja itse koin sen hyvin mielenkiintoisena ja eksoottisena. Näyttelijät olivat hyvin nuoria ja tunteuttomia. Myöhemmin itämerensuomalaisten kielten laitoksen ihmisten kanssa keskustellessani kuulin, että teatterilla ei ole tarpeeksi resursseja ylläpitää ja kehittää suomenkielistä näytelmää. Vuosikaudet on puhuttu suomen opettajan palkkaamisesta asiantuntijaksi teatterivälle.

Professori Mullosen kertoman mukaan kanadalaiset olivat ensimmäisiä näyttelijöitä suomalaisessa teatterissa (myöh. Kansallinen teatteri), jossa neuvostoaikana esitettiin suomalaisia klassikonäytelmiä, kuten TukkiJoella, Tulitikkuja lainaamassa sekä Niska-vuori-näytelmät. Vaikka kaikki toiminta oli kontrolloitua, teatteri oli kuitenkin kanava, jonka kautta pääsi tutustumaan suomalaiseen kulttuuriin.

Mullonen totesi, että sodanjälkeisinä vuosina suomen kielen tilanne oli Petroskoissa vankea. Inkerinsuomalaiset tulivat kun tarvittiin työvoimaa, ja heille luvattiin töitä ja taloudellista tukea esim. oman talon rakentamiseen. Peruskoulutuksen sai tuolloin halutessaan suomen kielellä ja myös suomenkielistä sanomalehteä julkaistiin.

Petroskoin parhaat puolet? Kaupungissa on noin 280 000 asukasta, miten liikut, millainen on turvallisuustilanne?

Petroskoin parhaisiin puoliin kuuluu sen ruoka – venäläinen keittiö. Lähes kaikilla matkoilla joutuu jossain vaiheessa syömään kolmioleipiä ja pitsaa, joita voisi saada miltei missä päin maailmaa tahansa. Petroskoissa tuli hyvin vahva vaikutelma venäläisen ruokakulttuurin vallitsevuudesta, vaikka toki katunäkymässä näkyivät myös Burger Kingin kaltaiset ylikansalliset yritykset. Ruoka oli edullista, ja usein tilataan

useampi ruokalaji. Hintataso on hyvin edullinen Suomesta tulevalle vierailijalle. Kokonaisuudesta lounaasta (kolme ruokaa ja juoma) lasku tekee suurin piirtein 1000 ruplaa, venäläinen samppanja 100-200, keitot 100-150 ruplaa. Tarjolla oli mm. pelmeneitä, borssikeittoa sekä seljankaa.

Ihmiset vaikuttivat huomaavaisilta, mutta suhteellisen pidättyväisiltä, ainakin siinä kohtaa kun selvisi, ettei yhteistä kieltä ole.

Busseja ja sähköllä toimivia johdintoja keskustan alueella näkyi, ja niitä ihmiset käyttivätkin. Omia autoja käytetään kuitenkin paljon – ehkä se on vielä statusasia. Itse liikuin ainoastaan kävelen.

Turvattomuus ei missään kohtaa noussut edes keskusteluaiheeksi, joten se jo käynee vastauksesta kysymykseen. Tosin aamut olivat aikaiset opettajalle, joten ulkona ei tullut edes liikuttua kymmenen jälkeen illalla. Tunnelma kaupungilla kävellessä on rauhallinen ja jopa pysähtyneen oloinen, vaikka kyseessä on noinkin iso kaupunki.

Petroskoi — eri kulttuurien kohtaamispaikka?

Itämerensuomalaisten kielten laitoksella ollessani suomalaisuus toki näkyi. Slaavilaisuus tuli esiin näkyvästi ruokakulttuurissa, ja venäjän kieli kaikkialla vallitsevana. Professori Mullosen mukaan itämerensuomalaisuus ja venäläisyys kohtaavat Petroskoin seudulla. Karjalais-vepsäläinen ja venäläinen kulttuuri ovat eläneet ja kehittyneet vuosisatoja rinnakkain. Venäläinen muuttoliike alkoi jo 1300-luvulla. Petroskoin seudulta on kerätty kalevalamittaista runoutta, ja toisaalta myös venäläistä kansanrunoutta, joka ei ole säilynyt Novgorodissa vaan nimenomaan Petroskoissa. Myös suomalaiset ovat tuoneet oman osansa kulttuuriin 1900-luvun alusta alkaen.

Karjalan monikerroksinen historia, suomalaisen taiteen kultakausi ja sen kytkökset Karjalaan kiinnostavat kirjallisuuden- ja kulttuurintutkijaa. Vierailun ajankohta ja paikka ovat myös oman tutkimukseni kannalta varsin sopivia ja herättävät monenlaista mielenkiintoa. Kirjoitan väitöskirjan jälkeistä tutkimustani ylirajaisista muistikulttuureista 2000-luvun suomalaisessa traumafiktiossa. Petroskoi monikulttuurisena – tai paremmin sanottuna ylirajaisena eli monia kulttuurisia, kielellisiä ja kansallisia rajoja yhtäaikaisesti ylittävänä paikkana – on tästä näkökulmasta todella inspiroiva. Kahden viikon oleskelu on toki aivan liian lyhyt, mutta muistijälkenä silti arvokas.

Petroskoin Elias Lönnrothille nimetyn suomalais-ugrilaisen koulun perustamisesta tuli tänä vuonna kuluneeksi 25 vuotta.

Kiittäen kuluneesta vuodesta toivotamme johannekselaisille

Hyvää Joulua ja Uutta Vuotta 2020

MATKATOIMISTO
VISTAMATKAT
PAIMIO, VISTANTIE 24, PUH. 477 5600, FAX. 477 5614

Hyvän ruuan ja palvelun paikka Piiikkiössä

Avoimna ma-pe 8 - 16,
viikonleppuisin tilauksesta

lounaskahvila
tilausravintola
kokoustilat

Ludontie 4, 21500 PIIKKIÖ
puh. 0500 527 456
mlia@wanhaprimadonna.fi | www.wanhaprimadonna.fi

kahvila
Pirskatin väki
toivottaa onnellista Joulua kaikelle kansalle!

Hadvalantie 9 Piiikkiö
0405291840

Autokorjaamo Testipiste oy

Hallimestarinkatu 22
20780 KAARINA

TOYOTA

autokorjaamo m.hiiri
testipiste

Puh. (02) 243 5585
Faksi (02) 243 5100
Gsm (0400) 824 767
markku.hiiri@testipiste.fi

Graafinen suunnittelu
Kuvitusprojektit
Esitteet, lehdet
Mainokset
Messuosastot
Verkkosivut

.....

esahaltia.fi

MAAHOVI OY

Kristian Hovi
050-60511

Joulutervehdykset

- Espoo**
Helge Toivonen • Satukuja 1 F 32

Joensuu
Anja ja Ilkka Reponen • Siltakatu 24 A 6

Kaarina
Yrjö Ahjosaari • Isännänkatu 1 B 12
Pirjo ja Matti Amper
Juhani Haltia perheineen
Riitta, Airi ja Matti Kukkonen
Seppo Kukkonen
Arto ja Anne Toivonen • Revonkatu, Piispanristi
Taimi Toivonen • Välppekatu 4

Kalanti
Eino ja Hilka Ilmasti perheineen

Littoinen
Liisa Katajainen • Hahtuvakatu 10
Arto Kesäläinen • Lankakatu 11

Masku
Anneli ja Paavo Hirvi • Lehtitie 17

Nousiainen
Hannu ja Sirpa

Paimio
Marja ja Jaakko Alhokankare • Teerlakiantie 14
Marjatta Haltia
Jouko Hörkkö • Preitilantie 167
Hannele ja Ismo Kajander
Helena Reponen & Mikko Järvinen
Kerttu Reponen
Terhi Reponen
Tuomo Reponen perheineen

- Pertteli**
Hilka ja Hannu Kaukonen

Piiikkiö
Aila ja Hannu Lenkkeri • Liedontie 53
Pirkko ja Viljo Mäki perheineen

Pori
Eira ja Matti Laiho • Hyvelänraitti 198

Raisio
Jorma Lönnroth • Järätie 17

Salo
Irmeli Rantala (o.s. Kontto Kaijalasta) ja lapset perheineen

Savonlinna
Tapio ja Auli Sinkkonen

Tampere
Pertti Alminoja • Jankanraitti 23 as 13

Turku
Hannele Hentula
Taimi Pentti • Hovioikeudenkatu 3 as. 506
Hannu Sinkkonen • Välskärinkatu 16
Helvi Sinkkonen • Välskärinkatu 7
Pekka Sinkkonen • Sepelikuja 1

Ulkomaat
Leena (s. Kosonen) ja Leif Johansson • Ruotsi
Boris ja Ljuba perheineen • Johannes
Tarja ja Edward Bennett • Workso GB

★★★★★
Hankalan ja Pukin koulupiiriläiset
Johannes-Seuran johtokunta
Lehtitoimikunta

Sarka täynnä evakkoasiaa

Karjala, talvisota, evakot – nämä teemat saavat väkeä liikkeelle tapahtumiin ainakin tänä syksynä. Aihekenttä on niin laaja, että pohdittavaa tietoa on riittävä tulevillekin vuosille sodan eri vaiheita seuratta. Kiinnostuneita eivät ole vain siirtokarjalaiset ja heidän sukunsa, sillä kansallinen kohtalo oli vaakalaudalla ja paikalliset vaikutukset tai seuraukset koettiin joka puolella. Maatalousmuseo Sarka ja siellä marraskuussa järjestetty Karjala-seminaari ei ollut poikkeus edellä mainittuun. Kurkijokisäätiön ja Loimaan työväenopiston yhteinen ”Evakot” -teema kokosi salin täyteen.

Everstiluutnantti, tietokirjailija **Tuomo Hirvonen** kävi esityksessään läpi pitkän kaaren syksystä 1939 maanhankintalain mukaiseen evakkojen sijoittamiseen syksystä 1945 lähtien. Hän kuvasi tapahtumien sarjan sankaritarinaksi, onnistuneeksi operaatioksi vaikeuksien keskellä, vaikka kaikin tärkeinkään osin ei osattu ennakoita eikä kaaoistilanteilta vältytty. Evakuointisuunnitelmien uhkakuvat olivat hänen mukaansa vinossa – Karjalankannaksen puolustukselle tai evakuointitoimille ei annettu niissä riittävää painoa. Oliin mereltä etelärannikolle tulevan yleisuhan kannalla. Karjalan alueen evakuoinnissa maa oli sekaisin, koska tietoa kohdealueista puuttui tai sitä oli liian harvoilla. Järjestöjen ja kansalaistenkin suoralla avulla vaikeaa asiaa vietiin eteenpäin. Pika-asutuslain tavoitteena oli muodostaa nopeasti 35000 tilaa asutukseen, mutta ennen jatkosodan alkua tavoitteesta oli toteutunut vasta noin kolmannes. Karjalaan palanneiden uusi lähtö sodan jaloista sai yhtä kaoottisia piirteitä, mutta asutustoimet kaikkine väliaikaissiirtoineen pääsivät nopeasti alkuun. Hirvonen viittasi arvosteluun, joka kohdistui uudistilojen raivaukseen korpimaille. Vaihtoehdot olivat vähissä ja elintarvikeomavaraisuus huolena – ei siinä tilanteessa osattu ajatella tulevien vuosikymmenten haasteita. Hirvonen on itsekkin Karjalankannaksen Heinjoella syntynyt. ”Äidillä oli kaksi nyyttiä lähtiessään ja minä yksivuotiaana olin niistä toinen”, hän totesi.

Seuraava teema koski kansakoulutoiminnan siirtymistä sodan seurauksena uusiin oloihin. Karjalan alueella

koulutoimintaa suljettiin jo syksyllä -39, kun kouluja tarvittiin majoitustilaksi sotilaille. Talvisodassa menehtyi 350 opettajaa, luovutetulle alueelle jäi kouluja 600, muualla Suomessa tuhoutui yli 120 koulua. Evakuoinnin myötä siirtyi yli 50 000 kansakoululaista ja 1700 opettajaa. Koulutyö käynnistyi 1940 jo elokuun alussa ja parin kuukauden ajan hoidettiin edellisen lukuvuoden rästiopetusta. Kouluhallituksella oli iso tehtävä sijoittaa siirtyneet opettajat koulutyöhön varsinkin hoitamaan evakkoperheiden johdosta kasvanutta tarvetta. Silloin ei ohjeistettu hoitamaan sodan ja menetyksen traumoja, huomio kiinnitettiin voimakkaammin lasten fyysiseen terveyteen. Sen johdosta säädettiin 1943 kouluruokavelvoite eli oli järjestettävä lämmin ateria koululaisille. Osa kunnista oli tämän ehtinyt hoitaa kuntoon jo ennen sotaa.

Musiikkipedagogi **Anna Schukov** kertoi sotavuosien musiikin merkityksestä lohduttajana tai virkistäjänä, rintamaloissa sekä kotirintamalla. Hänen musiikkitarinansa olivat sekä sanoja

että säveliä. Harmonikka tulkitsi sen mitä kerronnasta jäi avoimeksi. Hyvin kokemuksellinen oli myös päätoimittaja **Helena Sulavuoren** ohjelmallinen osuus, jossa hän välitti Kurkijokelainen-lehden palstoilta poimittuja evakko-muistoja. Juuriltaan irti revityn kansan siirtyminen väliaikaisesta vaiheesta toiseen, koskettavia kohtaloita, huumorin sattumuksiakin – kaikkea mahtui evakkorekiin.

Evakkolapsista kirjoittanut maisteri **Anne Kuorsalo** puhui muistamisen ja unohtamisen keskinäisestä suhteesta ja erityisesti nimenomaan lasten kokemuksista. Siihen vaikutti voimakkaasti turvaverkon toimivuus tai sen puute. Rakentavia tekijöitä olivat perheen, suvun, tuttujen naapureiden ja yhteisten tekemisten voimat. Kodit saatiin valmiiksi hämmästyttävän nopeasti ja se antoi mahdollisuuden vahvistaa henkistäkin perustaa. Enemmistö onnistui, mutta osa uupui. Tunnemuistot ovat tästäkin syystä väistämättä hyvin erilaisia. Mitä selviytymiseen tarvittiin: pitkä muistaa vai unohtaa. Tähän ei löydy

Seminaaritalon seinillä oli monipuolinen kokoelma lehmäkuvia. Se oli paikallaan, sillä seminaarissa sivuttiin myös kotieläinlaitteita sodan jaloissa. Sarka-museo sopi ympäristöksi muutenkin, olihan evakkojen valtaosalla maatalous toimeentulon perustana. Kuva: Helena Sulavuori.

yhtä pysyvää vastausta, sillä toimintakyky uusiin oloihin on vaatinut tiettyä määrin taitoa laittaa muistot sivuun ja kääntää voimat eteenpäin. Toisaalta muistojen käsittelyyn sanallisesti tai sanattomasti tarvitaan mahdollisuuksia. Siinä on auttanut siirtokarjalaisten

sijoittaminen pitäjiin pääsääntöisesti kyläkunnittain. Siinä on auttanut karjalainen perinnetoiminta yhdistysten, juhlien tai muistomerkkien muodossa. Kuorsalo muistutti, että Karjalasta lähti talvisodan johdosta evakkoon yli 60 000 alle 10-vuotiaasta lasta. Heidän tunne-muistojaan on edelleen koottavissa ja ne ovat osaltaan siirtyneet seuraaville sukupolville.

FT **Pirkko Kanervon** aiheena oli haastavasti Olisiko Suomi voinut välttää talvisodan ja säilyttää Karjalan? Samaa teemaa hän on käsitellyt myös väitöskirjassaan, jossa Suomi asetettiin talvisodan kohtaloihin osaksi maailmanpoliittista ja sotilaspoliittista näytämöä. Kanervo kuvasi monivaiheista neuvottelutarjua syksyllä -39, jolloin aluevaatimusten ja niihin esitettyjen vastamyönnytysten ei lopulta ollut mahdollista päätyä yhteiselle kartalle. Neuvottelukosketuksen katkeamista marraskuun puolivälissä hän piti ulkopoliittisena virheenä ja viittasi muun muassa **Paasikiven** katkeruuteen, ettei myönnytyksiin lähdetty. Kanervo on halunnut haastaa vanhemman polven tutkijoita, joiden kantana on ollut, ettei sotaa voinut välttää muun muassa siksi, ettei eduskunta olisi alueluovutuksiin suostunut. Kanervo viittasi eduskuntakannan puuttumiseen, sillä se pidettiin neuvotteluista ulkona ja mielipiteitä on päästy esittämään vasta jälkikäteen sekä luovutusten puolesta että niitä vastaan. Hänen mukaansa jonkin tasoinen sopimismenettely neuvottelujen tuloksena olisi siirtänyt talvisodan siltä ajalta ja maailmanpoliittinen pelikenttä olisi ollut uudessa asennossa seuraavan vuoden aikana. Suomi ei talvisodassakaan jäänyt yksin, vaan aineellista tukea saatiin, osa kylläkin vasta toimituslupaauksina. Vapaaehtoisia oli saapunut kaikkiaan 24 maasta.

Lyhyesti hän käsiteli myös talvisodan jälkeistä aikaa. Esitys herätti vahvaa lisäkeskustelua perusteista ja näkemyserot olisivat tulleet monipuolisemmin käsiteltyä, jos iltapäivän aikataulu olisi sen sallinut.

Päivän kokonaisuus oli rakennettu erilaisten lähestymiskulmien mukaisesti ja järjestäjät voivat katsoa onnistuneensa tavoitteissaan.

– Hannu Rastas –

Ensimmäinen joulu evakossa

”Joulu on taas, joulu on taas, kattilat täynnä puuroo. Nyt sitä saa, nyt sitä saa vatsansa täyteen puuroo.”

Hörkköt aloittivat joulujuhlan ja puuron-syönnin tuolla reippaalla laululla Johannes-Seuran toimistolla lauantaina 16.11.

Juhlamme aiheena oli ensimmäinen joulu talvisodan evakkotaipaleen jälkeen 1939.

Virittelimme keskustelua joulun tapahtumista laulamalla laulun ”Jo

Karjalan kunnalle joulu saa, taas hankihin hukkuvi Karjalan maa. Ah! millainen joulu siellä lie. Nyt unessa sinne mun kulkee tie”.

Kuuntelimme **Mirjam Harjun** kirjoittaman kertomuksen ”Joulunaikaan Hörkkössä v. 1939”. Kirjoitus on ollut Johannekselaisessa helmikuussa 1997. Tarina kertoo **Mirjamin, Auran, Lempin**

ja **Taimin** joulusta lottina Karhulan Ylikylän puhelinkeskuksessa, joka sijaitsi lautamies Hörkön talon vieressä männikkömetsässä.

Juhlijoiden joukossa oli kaksi henkilöä, joilla oli omakohtaisia muistoja evakkojoulasta.

Paavo Hörkkö kertoi evakkomat-kastaan: Nuoren pojan matka alkoi Koskijärveltä Johanneksen rautatie-asemalle, josta junalla Uuraaseen, laivalla Turkinsaareen ja edelleen jäätietä

rannikolle. Paavo kertoi, että he yöpyivät kylmässä Hämeenlinnan kirkossa. Matka jatkui Luopioisten kylään, Aitooseen. Sieltä löytyi paikka, johon he asettuivat asumaan ja jossa he viettivät ensimmäisen joulunsa. Paavo muistaa, että tässä talossa oli hyvä olla.

Pirkko Mäkinen kertomus alkoi siitä, kun perhe asettui Kolmikesälän kodin pihalla rekeen. Äiti seisoi reen jalaksilla ja itki. Matka jatkui Koskijärven koulun kautta Kaislahden asemalle, josta Uuraaseen ja edelleen laivalla Turkinsaareen. Jäätietä myöten reellä ajaen matkalaiset päätyivät Säkkijärvelle. Hevoskyydillä matkat-

tiin vielä Pulsan asemalle, jossa noustiin junaan. Päätepysäkinä oli Eräjärvi. Perhe majoitettiin Vedentaustan kylään **Viitaniemen** talon pihapiirtiin asumaan. Jouluna isäntäväki kutsui heidät joulu-aterialle. Pirkko kertoi vielä, että isäntäväki antoi hänelle ja kahdelle sisarelle pienet guttaperkkanuket.

Talvisodan tapahtumat virittivät vilkkaan keskustelun, kunnes oli kahvin ja tortun aika. Lopuksi lauloimme muutaman joululaulun. Paavon ehdottamaan lauluun Varpunen jouluaamuna päättyi tilaisuutemme.

– Eira Laiho –

Juha, Elvi ja Paavo Hörkkö.

Heikki Kesäläinen, Arja Kaijanen, Helena Kesäläinen ja Taina Ruuskanen

Jouko ja Saara Hörkkö (etualalla) Takana Sauli ja Sirpa Hörkkö, Jaana Hörkkö, Pirkko Mäkinen

Johannes ja DNA

Kososetko Säämingistä?

Kososilla on ollut vahva oletus siitä, että heidän esi-isänsä olisivat lähtöisin Säämingistä Savonlinnan läheltä. Oletus ei ole kaukaa haettu, sillä Kososia tiedetään olleen jo 1470-luvulla ja monia sukuhaaroja ehti syntyään jo varhaisessa vaiheessa. Koska Kososia oli paljon, on oletettavaa, että joku Karjalaankin tiensä löytäisi, ja niin löysi mm. Sortavalaan ennen v. 1647 **Heikki** ja v. 1637 **Olli Heikinpoika Kosonen** sekä Kurkijoelle **Matti** v. 1627 ja **Lassi Kosonen** ennen vuotta 1637. Oltiin siis jo varhaisessa vaiheessa muuttoliikkeessä, joka antaisi vahvaa signaalia oletukselle savolaisista juurista.

Matti Matinpoika Kosonen (1676-1758) näyttää olevan vanhin Johanneksen Kosonen. Hän tuli **Lenkkerin** taloon vävyksi. Mutta mistä, sitä ei kirjallisten lähteiden pohjalta ole pystytty todentamaan, ja ainoa vaihtoehto on tällä hetkellä siis dna-tutkimus.

Dna-testin ovat teettäneet Niemelän, Kaijalan ja Koskijärven Kososet. **Martti Kososen** tekemässä esipolvikaaviossa on nähtävissä sukuhaarojen keskinäinen yhteys. Vertailemalla esipolvitauluja varmistui myös Pukkisaaren Kososten yhteys muihin Kososten haaroihin.

Nyt ovat siis Johanneksen Kososet järjestyksessä, mutta mikä sitten on yhteys Sääminkiin? Säämingin Kososista on dna-testit teetetty seuraavien esi-isien haaroista:

Lukas Kosonen vuonna 1561 on merkitty Säämingin pitäjän Kosolan kylään.

Anders Larsson Kosonen on lähtöisin Säämingin Kosolan kylästä. Hän on siirtynyt läheiseen Pellossalon kylään 1680-luvulla.

Pekka Kosonen on syntynyt noin vuonna 1713 Säämingin Kosolassa ja kuoli 26.6.1790.

Kaikki kolme Kososten haaraa ovat kirjallistenkin lähteiden mukaan sukua toisilleen kuten myös Kerimäen, Parikkalan, Pellossalon, Kallislahden ja Ahviosaaren Kososet.

Kaijalan **Lauri Kososen** Y67 dna-perustestin pohjalta löytyi ensimmäisiä viitteitä mahdollisesta sukuyhteydestä. Tulos oli kuitenkin sen verran epävarma, että Niemelän **Jyrki Kosonen** ja **Anders Kososen** suku teettivät snp-pack-lisätestin. Tulos tarkentui sen ver-

ran, että molemmille tuli haploryhmäksi N-Z4786. Yhteinen haploryhmä oli sikäli merkittävä, että yhteinen esi-isä löytyisi kuitenkin korkeintaan 1050 vuoden päästä. Yhteinen haploryhmä nosti mahdollisuuden yhteisestä läheisemmästä esi-isästä tosi korkealle. Jyrki Kososen BigY-testin tilaamisen innoittamana myös Anders Kososen suku päätti tilata testin. Jännitystä riitti puoli vuotta, ennen kuin tulokset olivat molemmille tulleet.

Ja niin siinä sitten loppujen lopuksi kävi, että vaikka kuinka lupaavalta näytti, niin molemmat olivat sen verran kaukaisia toisilleen, että yhteinen esi-isä löytyy edelleen vasta 1050 vuoden päästä. Yhteinen esi-isä on siis asunut noin tuhat vuotta sitten Karjalankannaksella. Savon asutus alkoi suuremmissa määrin vasta 1300-luvulla. Kosonen-nimikään ei voi siis missään muotoa olla mikään yhdistävä tekijä.

Mistä sitten Matti Matinpoika Kosonen oli lähtöisin?

Kososten haploryhmäksi eli lähimmäksi sukuhaaraksi tuli N-BY58707. Haploryhmään kuuluu myös **Karl Herman Karlsson Åmot** 1887 Ruotsista. Varhaisin yhteisin esi-isä löytyy noin 1000 vuoden takaa. Isoisoisä on tuntematon, ja he olettavat asuneensa Ruotsissa 200-400 vuotta. Paljoa heistä ei siis tiedetä.

Kun aloin perehtymään Karjalankannaksen Kososiin, yllätyin suuresti: heitähän löytyi melkein pitäjistä kuin pitäjistä aikavälillä 1500 -1750. Katsokaamme pari esimerkkiä, mistä Matti Matinpoika voisi olla lähtöisin:

Viipurin pitäjä (maalais-kunta): Bertil Koson v. 1554, L Koszon v. 1553

Tuntuu ainakin luontevalta ajatella Matin juurien olevan jossain lähellä Johannesta. Kuinka pitkään Kososia Viipurin pitäjässä asui, on ainakin tällä hetkellä arvoitus, koska seuraavat merkinnät kirkonkirjoista näyttävät löytyvän vasta 1800-luvun alkupuolelta.

Kurkijoki:

Ennen ruptuurisotaa v. 1650 Kurkijoella asui useissa kylissä Kososia. Sen lisäksi-hän Kurkijoelle muuttivat Säämingistä jo aikaisemmin mainitut Matti ja Lassi

Kosonen. Jaakkima erotettiin omaksi pitäjäkseen Kurkijoesta v. 1647 ja Jaakkiman Kososten sukuhaarat ovat jatkuneet tähän päivän saakka. Heistä ei tietääkseni ole dna-testiä teetetty.

Dna-sukututkimuksen kannalta mielenkiintoinen on **Merta/Meskanen**-suku. Tein Lauri Kososen Y67-”etäserkkutauluista” vertailun, kuinka läheisiä he ovat toisilleen. Tulos on suuntaa antava mutta huomionarvoinen. Lähin serkku Laurille oli Merta/Meskanen-suku. Merta/Meskasille olivat lähinnä Laurin lisäksi Kannakselta **Juho Sihvo** Jääskestä, **Matti Tuomaanpoika** Säkkijärveltä, **Yrjö Tuomaanpoika**

Suutari Räisälästä ja **Pärttyli Matinpoika Talsi**. Talsin suvun sukunimikirja kertoo olevan Karjalankannakselta. Pohjanmaan haaraan kuuluvat **Larsson** (edelleen Ruotsiin) Isostakyröstä, **Kynsijärvi** Pudasjärveltä ja **Mulari** Sotkamosta. Keski-suomalaisina ja savolaisina löytyvät **Pekkanen** ja **Soikkanen** Keuruulta, **Marttinen** Petäjävedeltä sekä **Janhunen** ja Kososet Savosta.

Koska Meskanen/Merta on keskiössä muihin haaroihin nähden, toivon mukaan joku Merta/Meskasista teettää BigY-testin, jolloin ratkeaa, keille he loppujen lopuksi ovat läheisimpiä.

Joulunviettoa Johanneksessa

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen kokoelmissa on nauhoitteina mm. **Johanneksen murretta**, esim. Kaijalan kylässä 1874 syntyneen ja Rokkalan kylään 47-vuotiaana muuttaneen **Matilda Reposen** (o.s. Väntsi) muisteluksia. Haastattelijana toimi **Jorma Rekunen** 1962 Liedon Pyhällössä.

Joulu oli suuri juhla ennen niin kuin se on vieläkin. **Matilda Reponen** kertoo, että sitä valmisteltiin siivoamalla ja ruokia valmistamalla. Tuvan seinät pestiin. Tehtiin hyvää kaljaa, lihaa paistettiin, pullaa leivottiin. Palvattu liha pantiin vielä uuniin. Joulukuusi haettiin: - Tuvass ol joulupuu ja ol joku kynttel siinä viel palamassa... puol tusinaa kynttelii. Ko ne ostiit tuollasii tiarkynttelii [steariinikynttilöitä] ni siit sen panniit ain puoliks siihe... Ne palloit kauva tuollaset kynttelit. Karamelleja pantiin kuuseen koristeiksi. Jouluksi tupaan tuotiin olkia. Olkien tuominen toi oikean jouluilon lapsille, sillä he saivat heittää ”pukerpallii” oljilla.

Joulukirkkoon herättiin aikaisin. Kaikissa taloissa ei ollut kelloa, mutta kellon virkaa hoiti kukko. Kun kukko lauloi kolmen aikaan, tiedettiin, että oli aamu ja se lauloi ”niin kauva ko nousiit yllää”. Kukko ja kanoja pidettiin sisällä uunin alla olevassa komerossa. Myöhemmin niiden paikka oli navetassa. Kirkkoon mentiin hevosella. Kaijalasta kirkolle oli matkaa seitsemän kilometriä.

Edellä mainittujen lisäksi voidaan Kososia löytää Karjalankannakselta vuosilta 1500-1750 mm. seuraavista pitäjistä: Antrea, Hiitola, Impilahti, Jääski, Kaukola, Käkisalmi, Parikkala, Pyhäjärvi, Pälkjärvi, Räisälä, Sakkola, Salmi, Sortavala, Uukuniemi ja Uusi-kirkko.

Kosonen näyttää olevan yllättävän yleinen nimi Karjalankannaksella. Matin juurien löytyminen Kannakselta on siis todennäköisintä. On vain ajan kysymys, milloin ratkaisu löytyy. Matka jatkuu.

– Markku Komonen –

– Kaija Sipilä –

Lähde: Kotimaisten kielten keskuksen nauhoite-arkisto / 8a Varsinaiset kaakkoismurteet/Johannes

JOHANNES-SEURAN PERINTEINEN TALVIRISTEILY: TURKU – TUKHOLMA – TURKU

❄ ❄ ❄ ❄ M/S Baltic Princess sunnuntai 26.1. – maanantai 27.1.2020 ❄ ❄ ❄ ❄

Kuva:
https://
www.tallinksilja.fi/

Risteilyn hinta: 70 €/hlö 2 hengen A-hytti, 90 €/hlö 1 hengen A-hytti,

72 €/hlö 1 hengen B-hytti, 80€ hlö 2 hengen A-premium hytti, 115€/hlö 2 hengen De Luxe- hytti

Hintaan sisältyy:

Tervetulomalja – Meriaamiainen – Yhteinen tilaisuus – Merilounas – Pullakahvit

Ohjelmassa mm. filosofian tohtori, tietokirjailija Pirkko Kanervo luennoi ja alustaa keskustelun aiheena ”Olisiko Suomi voinut välttää talvisodan ja säilyttää Karjalan?” Laivan ohjelmassa mm. tangokuningatar Heidi Pakarinen & Karavaani tanssittavat.

Ilmoittautumiset ja maksu 20.12.2019 mennessä

Maksu Johannes-Seuran tilille TOP Kaarina IBAN: FI87 5710 8350 4278 97
BIC: OKOYFIHH. Merkitse viestikenttään maksamiesi osallistujien nimet.

Ilmoittautumiset ja tiedustelut:

Sari Auvainen puh. 040-747 4431 klo 20 jälkeen, e-mail. sariauvainen@hotmail.fi

Pekka Teräväinen puh. 0400-432 668, e-mail: pekka.teravainen@pp.inet.fi

Lähtö risteilylle sunnuntaina 26.1.2020 klo 20.15 M/S Baltic Princess.
Kokoontuminen Tallink Siljan terminaaliin viimeistään klo 19.30. Risteilyohjelma ja oma ohjelma jaetaan terminaalissa. Paluu Turkuun on 27.1.2020 klo 19.15.

TERVETULOA!

Johannes-Seura ry • Ohjelmatoimikunta

Juhlavuoden kirjoituskilpa

Johannes-Seuralla on juhlavuosi ja lehtemme täyttää samoja tasavuosia ensi kesänä.

On erityisen hyvät perusteet järjestää monipuolinen kirjoituskilpa.
Aihe on vapaa, samoin kirjoituksen pituus tai tyyli.
Voit rustata runoakin tai liittää mukaan kuvia, piirroksia mielesi mukaan.

Kirjoittajille on kaksi sarjaa:

1. nuoret vuonna 2000 tai sen jälkeen syntyneet
2. ikinuoret viime vuosituhatkannella syntyneet, yläikärajaa ei ole

Kirjoitukset pyydämme toimittamaan 15.2.2020 mennessä.
Toimitus sähköpostilla johannekseura@elisanet.fi tai postitse
Johannekselainen Myllytie 1 21500 Piikkiö. Merkitse viestiin tai lähetykseen
”Kirjoituskilpa” sekä sarjatieto ja laita mukaan yhteystietosi.

– Lehtitoimikunta –

Vuoden 2020 Johannekselaisen tilausmaksuista sekä Johannes-Seuran ja KL:n jäsenmaksuista

Vuoden 2020 tilausmaksut ja jäsenmaksut ovat seuraavat:

- Johannekselainen vuosikerta (9 lehteä) 35/40 € (Suomi ja Pohjoismaat/ulkomaat)
- Johannes-Seuran jäsenmaksu 15/150 € (vuosijäsen/ainaisjäsen)
- Karjalan Liiton jäsenmaksu 20 €

Maksun voi suorittaa 1.1. alkaen Johannes-Seuran tilille
FI54 4714 1020 0595 46,
BIC POPFFI22.

Merkitse viestikenttään tilaajan/jäsenen tiedot ja maksun aihe. Erityisen tärkeää tämä on, jos maksat toisen henkilön puolesta tai maksat samalla tapahtumalla useamman henkilön maksuja.

Kevättalvella lähetämme laskut niille, jotka rekisterimme mukaan eivät vielä ole suorittaneet maksua.

– Johannes-Seura ry –

Kattavaa isännöintipalvelua Turun alueella

Turun talousalueen suurimpana yksityisenä isännöitsijätoimistona olemme tarjonneet kokonaisvaltaisia isännöintipalveluita jo yli 50 vuoden ajan. Se on luonut näkemyksen siitä, miten isännöintialan ammattilaisen tulee toimia.

Varsinais-Suomen Isännöintitalo Oy on auktorisoitu ja ISA r.y:n auditoima, työntekijöidensä omistama isännöitsijätoimisto.

Kaipaako taloyhtiönne ammattitaitoisen ja osaavan isännöitsijätoimiston palveluita? **Ota meihin yhteyttä!**

Olette lämpimästi tervetulleita tutustumaan toimistoomme!

V-S Isännöintitalo Oy

Ari Kesäläinen, Toimitusjohtaja, RI (YAMK), AIT, ISA
p. 020 722 9944, 0400 523 194
Maariankatu 4 C, 20100 Turku
ari.kesalainen@isannointitalo.fi

www.isannointitalo.fi

Johannekselainen

Johannekselainen ilmestyy 9 kertaa vuodessa

Kustantaja ja julkaisija:

Johannes-Seura ry

Toimisto:

Myllytie 1 (Kirkonkulma) 21500 Piikkiö, puh. 02-4795 118

Avoimna: keskiviikkoisin klo 12-17 sekä kuukauden ensimmäisenä

ja kolmantena arklauantaina klo 10-15. (ks. sivu 2)

www.johannes.fi

sähköposti: johannekseura@elisanet.fi

Päätoimittaja:

Hannu Rastas, Saksantie 89, 21500 Piikkiö

Puh: 050-3541 363

Sähköposti: hannu.rastas@dlc.fi

Lehtitoimikunta:

Marjatta Haltia, Liisa Katajainen, Sari Scimone, Kaija Sipilä

ja päätoimittaja.

Lehden toimittajia:

Kaikki lukijamme, johannekselaiset ja heidän ystävänsä.

Ilmoitushinnat: 0,55 €/palstamm (perusteena 4-palstainen sivu,

palstan maksimileveys 70 mm).

Säännöllisistä jatkuvista ilmoituksista alennus.

Kuolinilmoitukset:

- korkeus < 10 cm = 80 €

- korkeus enintään 10-15 cm = 100 €

Kiitosilmoitukset: 5 €.

Tilaushinnat vuonna 2020:

Vuosikerta (9 lehteä) 35 € Suomi ja Ruotsi, muut maat 40 €.

Lisänumerot 3 €/kpl + mahdolliset toimituskulut.

Piikkiön Osuuspankki FI54 4714 1020 0595 46.

Toimituksellinen aineisto:

Lukijoiden kirjoituksia ja kuva-aineistoa otetaan muokattavaksi

julkaisemista varten tai julkaistavaksi sellaisenaan.

Vastuu ja päätökset julkaisemisesta ovat toimituksen. Julkaisemisen

jälkeen alkuperäiset kuvat palautetaan,

muu aineisto pyydetään.

Vastuu ilmoituksista:

Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti

ei vastaa. Ilmoituksen poisjäämisestä tai muusta julkaisemisesta

sattuneesta virheestä lehden vastuu rajoittuu enimmillään

ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

Taitto: Esa Haltia

Sata-Pirkan Painotalo Oy

Simo Hörkön Sukuyhdistys ry:n tuotteita myytävänä valmistujaislahjaksi, tuliaisiksi, syntymäpäiväsankarille.

- ★ Sukukirja ”Hörkönmäeltä nyky-Suomeen, Simo Kristianinpoika Hörkön suvun vaiheita” 30€
- ★ Isännänviiri (kuvassa) 105€
- ★ Pöytästandaari 30€ ★ Vaakunajuliste 2€
- ★ Postimerkki (sukuyhdistyksen vaakunalla) 2.30€
- ★ Vaakunapinssi 24€ ★ Vaakunariipus 30€

Tuotteita voi kysellä: Soile Suomi p. 050 3427 600,
Eira Laiho p. 040 5129 135

– Simo Hörkön Sukuyhdistyksen johtokunta –

Huisin hilpeää

Joulua

sekä

Vuotta 2020

Toivottavat:

SATA-PIRKAN PAINOTALO OY & PrintHaus